

Chùa Sắc Tứ Khải Đoan: Ngôi danh lam cổ tự nổi tiếng ở Đắk Lắk

ISSN: 2734-9195 13:48 08/01/2026

Vẻ đẹp cổ kính của chùa Sắc Tứ Khải Đoan chính là sự kết hợp giữa vẻ đẹp kiến trúc, thiên nhiên giao hòa, quan trọng hơn cả là nét đẹp truyền thống lịch sử, văn hóa trên vùng đất cao nguyên lộng gió.

Chùa Sắc Tứ Khải Đoan tọa lạc tại đường Phan Bội Châu, thành phố Buôn Ma Thuột (cũ), tỉnh Đắk Lắk là ngôi chùa đầu tiên của tổ chức Phật giáo trong thời kỳ chấn hưng Phật giáo Việt Nam và cũng là ngôi chùa cuối cùng được phong Sắc tứ ở Việt Nam. Chùa còn được người dân địa phương gọi bằng nhiều tên gọi khác nhau như chùa Lớn, chùa Tỉnh Hội... Đây cũng là ngôi chùa đầu tiên được xây dựng trên mảnh đất Cao nguyên đầy nắng và gió.

(Ảnh: Internet)

Chùa được xây dựng vào năm 1951 trên khu đất rộng trên 7 ha, do Đoàn Huy Hoàng Thái hậu Hoàng Thị Cúc, thường gọi là Đức Từ Cung hiến cúng cho Tổng giáo hội Phật giáo Trung phần. Đoàn Huy Hoàng Thái hậu Hoàng Thị Cúc là Chính phi của vua Khải Định, thân mẫu của vua Bảo Đại. Chùa đặt hiệu "Khải

Đoan" là kết hợp hai chữ đầu của vua Khải Định và Đoan Huy Hoàng Thái hậu, mang ý nghĩa ghi nhận công đức người sáng lập ngôi chùa này.

Cổng chính chùa hướng Tây Nam, nhìn xuống thung lũng "Suối Đốc Học", lưng dựa thế núi bởi khu phố dân cư đông đúc, thế "Tiền thủy hậu sơn" theo quan niệm phong thủy hài hòa theo kiến trúc cổ Việt, vững chãi dài lâu cho muôn đời con cháu.

Chùa Sắc Tứ Khải Đoan có kiến trúc nghệ thuật độc đáo. Ngôi chùa này là sự giao thoa tinh tế giữa nét uy nghi của cung đình Huế, sự phóng khoáng của nhà sàn Tây Nguyên và vẻ đẹp truyền thống của nhà dài Ê Đê, thể hiện tình đoàn kết giữa đồng bào Kinh và Thượng, kết hợp với kiến trúc hiện đại. Mái chùa cong, dáng dấp một ngôi nhà Rông, nhưng rất uyển chuyển, mềm mại với những đôi giao long quyện mây lướt gió thật độc đáo và cổ kính. Các gian chùa nối tiếp nhau, rộng lớn, tạo nên một tổng thể kiến trúc đồ sộ nhưng không hề nặng nề mà toát lên vẻ trầm mặc, uy nghi giữa đất trời cao nguyên.

Về mặt văn hóa, chùa được vua phong hiệu cuối cùng của triều đại phong kiến Việt Nam. Nơi đây là cái nôi của Phật giáo Tây Nguyên. Từ đây có rất nhiều ngôi chùa trong tỉnh được hình thành, nên dân gian quen gọi là chùa "Lớn" hay chùa "Tĩnh".

(Ảnh: Internet)

Chùa Sắc Tứ Khải Đoan được ban sắc phong không phải vì lập được công danh hiển hách theo cách hiểu thông thường, mà chủ yếu là do sự phát tâm của Đoan Huy Hoàng Thái hậu. Chùa Sắc Tứ Khải Đoan mang ý nghĩa tiên phong

trong việc phát triển Phật giáo ở Tây Nguyên cùng tên gọi đặc biệt và sự nỗ lực của chư tăng, Phật tử. Việc ban sắc phong là sự ghi nhận, khích lệ và bảo trợ của triều đình đối với sự phát triển Phật giáo tại vùng đất Tây Nguyên.

Chùa xây dựng không quá cao, các gian chùa rộng lớn tạo nên thế vững chãi giữa đất trời. Chất liệu để xây dựng chùa chủ yếu là gỗ. Tông màu nâu trầm của gỗ khiến cho ngôi chùa càng thêm phần trầm mặc và cổ kính. Từng đường nét điêu khắc trên các bức tường, cột chùa đều tinh xảo và kỹ lưỡng.

Ngôi chính điện là một kiến trúc độc đáo, gồm 5 gian thoáng đạt, là nơi thờ Phật và các vị Bồ tát. Chính điện là công trình chính của chùa với mặt bằng 320m² được chia làm hai phần: phần trước mang dáng dấp nhà dài Tây Nguyên nhưng cấu trúc cột kèo theo kiểu nhà rường Huế; phần sau được xây theo lối hiện đại.

Đáng chú ý nhất trong chánh điện là tượng Phật Thích Ca ở giữa và chiếc chuông đồng đặt ở gian bên phải. Tượng Phật Thích Ca bằng đồng cao 1,1m, với đài sen bằng gỗ quý cao 0,35m được trang trí rất công phu. Chiếc chuông đồng cao 1,15m, chu vi đáy 2,7m, nặng 380kg do các nghệ nhân phường đúc đồng ở phía Tây kinh thành Huế làm vào tháng 1/1954. Sau nhiều đợt trùng tu, bên cạnh vài công trình mới, chính điện cơ bản như cũ. Bên trái của chùa có tòa lục giác thờ Quan Âm Bồ tát.

(Ảnh: Internet)

Chùa còn lưu giữ những bảo vật như: Cây Bồ đề của Đại đức Narada. đại hồng chung của Hoàng thái tử Bảo Long và Bảo Thắng hỷ cúng năm 1954 và các công trình kiến trúc nghệ thuật gồm: cổng Tam quan, Tháp công đức tăng...

Về dấu tích Cách mạng giai đoạn 1963 - 1975: do ảnh hưởng sâu sắc của Phật tử và đồng bào miền Nam Việt Nam, Phật tử Tây Nguyên tại Buôn Ma Thuột liên tục xuống đường đấu tranh đòi dân chủ dân quyền, chống phân biệt tôn giáo của tập đoàn Ngô Đình Diệm - Ngô Đình Nhu.

Ngày 11/6/1963, Bồ tát Thích Quảng Đức tự thiêu tại Sài Gòn đã chấn động toàn thế giới, hàng triệu tăng ni Phật tử từ già đến trẻ ở miền Nam Việt Nam đều tình nguyện hy sinh cho đạo pháp bằng những cuộc biểu tình, tuyệt thực, đình công, bãi khóa, tự thiêu. Sự kiện Hòa thượng Thích Quảng Đức tự thiêu đã gây xúc động mạnh trong lòng Phật tử ở Tây Nguyên.

Vào lúc 12 giờ 30 ngày 5/10/1963, Đại đức Thích Quảng Hương, trụ trì chùa tỉnh hội Khải Đoan (trụ trì từ năm 1961) đã tự thiêu tại Công trường Diên Hồng trước cửa Nam chợ Bến Thành. Ngài đã để lại bức thư cảnh báo chế độ kỳ thị tôn giáo bất công của chính quyền Ngô Đình Diệm. Trong thư có đoạn: *"Hôm nay đến phiên tôi chết tôi trân trọng gửi tới Ông bức thư này, tất cả Phật tử và dân Việt Nam sẽ tiếp tục đấu tranh tới cùng cho quyền tự do căn bản của con người"* (1).

Ngày 24/10/1963, Phái đoàn điều tra Liên Hợp quốc đến Sài Gòn và làm sáng tỏ vấn đề trên. Sáng ngày 9/6/1966 hơn 10.000 Phật tử và đồng bào Tây Nguyên tập trung tại ngã sáu thị xã Buôn Ma Thuột để tham gia biểu tình. Xuân Mậu Thân 1968, vào ngày mừng 1 Tết, sau khi lực lượng vũ trang cách mạng tiến công các cứ điểm trọng yếu của địch ở thị xã Buôn Mê Thuột, gần 7.000 Phật tử và đồng bào nội thị tập trung tại sân chùa Khải Đoan nghe tuyên truyền của Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam. Sau đó đi diễu hành khắp các phố chính của thị xã Buôn Mê Thuột (2).

Chùa Khải Đoan không những là một trong những di tích lịch sử và kiến trúc nghệ thuật hấp dẫn của thành phố Buôn Ma Thuột và tỉnh Đắk Lắk mà còn là nơi thể hiện dòng chảy của đạo pháp dân tộc trên đất Tây Nguyên. Chùa là chốn nương tựa tinh thần, mang đến sự bình an, thanh tịnh cho người dân giữa cuộc sống hiện đại. Đây cũng là nơi các giá trị đạo đức, lòng từ bi được vun bồi và lan tỏa, góp phần gìn giữ những nét đẹp văn hóa truyền thống của cộng đồng.

Vẻ đẹp cổ kính của chùa Sắc Tứ Khải Đoan chính là sự kết hợp giữa vẻ đẹp kiến trúc, thiên nhiên giao hòa, quan trọng hơn cả là nét đẹp truyền thống lịch sử, văn hóa trên vùng đất cao nguyên lộng gió.

Tác giả: **Đặng Việt Thủy**

Đường Hoàng Hoa Thám, phường Tây Hồ, Hà Nội

Chú thích:

(1)- *"Di tích và Danh thắng Việt Nam 2010"*, Nxb Thông Tấn, Hà Nội - 2010, trang 637.

(2)- *"Di tích và Danh thắng Việt Nam 2010"*, Sách đã dẫn, trang 637.

Tài liệu tham khảo:

- *"Hỏi đáp về những ngôi chùa nổi tiếng ở Việt Nam"*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội - 2009.

- *"Di tích và Danh thắng Việt Nam 2010"*, Nxb Thông Tấn, Hà Nội - 2010.

- Và các tài liệu khác.